

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΗ΄
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2014 - 2015

Το Νόημα της Ιστορίας

Σεμινάριο 10^ο

Πέμπτη 29^η Ιανουαρίου 2015

[Τρίτο Μανιφέστο επικαιρικό,
Δωρικών Πραγματειών συνέχεια και το Σεμινάριο]

ΚΑΘΑΡΑ ΛΟΓΙΑ

*Ζεῦ πάτερ, ἀλλὰ σὺ ῥῦσαι ὑπ' ἡέρος νῆας Ἀχαιῶν,
ποίησον δ' αἴθρην, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσι Φιδέσθαι·
ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον, ἐπεὶ νύ τοι εὖαδεν οὕτως.*

Ἰλιάς, Ρ 645-7

Σε κρίσιμες στιγμές η αλήθεια είναι ζήτημα ζωής και θανάτου στο βίο των εθνών. Χρειάζεται άπλετο φως και τίποτα κρυφό. Τα κάθε είδους κόλπα είναι καταστροφή. Γιατί στην ώρα της κρίσης η βραχυπρόθεσμη προοπτική περιορίζει τον ορίζοντα όρασης και ακυρώνει τη λυτρωτική δυναμική που μόνο το συνολικό ξεκαθάρισμα μπορεί να εκθρέψει. Μικροῦπολογισμοί στο χείλος του γκρεμού είναι ολέθρια α-νοησία. Μικροσυμφέροντα μωρή πρακτικότητα. Με λίγο και μικρό δεν μπορείς να κάνεις το Πολύ και Μεγάλο. Ούτε καν οι πολλοί λόφοι κάνουν ένα ψηλό βουνό.

Μόνο σε καλή κατάσταση και ευσταθή ισορροπία και ευνομία και πρόοδο, μόνο τότε φασούλι το φασούλι γεμίζει το σακούλι. Με

θανατηφόρο αρρώστια στο κεντρικό σύστημα και μπροστά στο φάσμα της καταστροφής, «φασούλι το φασούλι» είναι σκορποχώρι.

«Ελευθερία ή Θάνατος!»: είναι η καλύτερη στρατηγική για να σωθείς στην κρίση.

Εξ άλλου το είπαν ωραία οι Μεγάλοι μας: Ευημερία χωρίς ελευθερία είναι ουτοπία. Και η ελευθερία προϋποθέτει γενναιότητα.

Η Κρίση είναι κρίση μεγάλων πραγμάτων.

Και τα Μεγέθη θέλουν ανοικτούς ορίζοντες και Ήλιο να λάμπει.

Στην Κρίση δεν θέλεις ανακουφιστικά μέτρα. Θέλεις πάνω από όλα χειρουργικό χωρισμό του σάπιου από το υγιές, του ψεύτικου από το αληθινό. Θέλεις θανατερό ακρίβεια στόχευσης.

Το ΝεοΕλληνικό Καθεστώς, παίζοντάς τα όλα για όλα, εξέμεσε απίστευτη θολούρα στα τελευταία: Κατακλυσμός αποκρουστικού θράσους να λέει κατάμουτρα μέρα τη νύχτα.

Αν είναι να γλιτώσουμε επιτέλους, θα γλιτώσουμε μόνο στο φως: για να χτυπήσουμε καιρία. Αν είναι να χαθούμε, ας χαθούμε στο φως.

Αλλά, μή βιάζεστε, τίποτα το αυθεντικό δεν χάνεται. Αν είμαστε ο πραγματικός εαυτός μας δεν κινδυνεύουμε. Θα εξαφανιστεί ο ψεύτικος εαυτός μας, το εξάμβλωμα του Ευρωπαϊσμού. Αυτό το ψευτοελιτίστικο έκτρομα της συμφοράς φοβάται και τρέμει τη Συγκυρία.

Στην Κρίση χάνεται το κίβδηλο. Όσο το ψεύτικο καλύπτει το αληθινό, τόσο βυθιζόμαστε στο βούρκο. Αυτό είναι το χειρότερο βάρος, μήτρα κάθε «χρέους». Γενικευμένη Σεισάχθεια λοιπόν!

Η αλλοτρίωση είναι ο μεγαλύτερος εχθρός μας. Η μοναδική αιτία της κακοδαιμονίας μας. Η βρωμιά της Ελλάδας ΜΑΣ είναι η Ελλάδα της Αλλοτρίωσης.

Και η Αλλοτρίωση έχει όνομα. Είναι το Καθεστώς του ΝεοΕλληνικού Κράτους. Η πολιτισμική και γεωπολιτική αλλοτρίωση βρίσκει εκεί την κοινωνική, πολιτική και οικονομική έκφρασή της.

Δηλαδή απλά και καθαρά το Καθεστώς είναι μια στενή και ανίκανη ολιγαρχία που χρησιμοποιεί το πελατειακό κράτος για να παρασιτεύει στο Λαό εις βάρος της Χώρας.

Την έσχατη αποδυνάμωση και συνεπακόλουθο εξευτελισμό της Χώρας, τη δυστυχία του Λαού στην παρούσα περίσταση, δεν βυσοδόμησαν οι κακοί ξένοι, δεν επέβαλαν οι Γερμανοί τώρα, αλλά προκάλεσε το άχρηστο και παρασιτικό Καθεστώς, η ηγετικές elites της αναξιοκρατίας στη Χώρα, εκτελώντας πιστά την εθελόδουλη υπηρεσία τους προς την εγχώρια ολιγαρχία. Ακόμη και την υποταγή στο Είδωλο του Ευρωπαϊσμού το πολιτικό κατεστημένο την έκανε προς όφελος της ολιγαρχίας, για να μπορεί να συνεχίσει το τέρας να παρασιτεύει στον λαό καταστρέφοντας την χώρα.

Πρώτη φωτεινή αλήθεια. Η αρχή της λύτρωσης έγκειται στην εκρίζωση της ολιγαρχίας. Για να στηθεί ένα σύστημα ταιριαστό στον Ελληνικό χαρακτήρα ώστε να αποκατασταθεί η περιβόητη και περιπόθητη ορθολογική κατανομή ρόλων και πόρων. Πρώτα χτυπάς την ολιγαρχία και μετά κάνεις ριζοσπαστικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Προσοχή. Η αντίστροφη πορεία υποδηλώνει μαλακότητα ή σημαίνει υποταγή.

Και αυτό για τα εσωτερικά. Μετά για την Ευρώπη. Στον παγκόσμιο καταμερισμό η Ευρώπη ως σύνολο χάνει σχετικά προς ανερχόμενες χώρες και περιφέρειες από τα πρώην περιθώρια του διεθνούς

συστήματος. Αυτό είναι απολύτως φυσικό. Σε ένα παγκόσμιο μονοπολικό ενοποιούμενο πεδίο με ολοένα και πιο ανεμπόδιστες ροές όλων των ενεργών συντελεστών του ανθρώπινου γίνεσθαι - ιδεών, πληροφοριών, γνώσης, κεφαλαίου, αγαθών, υπηρεσιών, ανθρώπων - αναπτύσσεται και γιγαντώνεται η δυναμική ανταγωνισμού των χωρών βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ιδιοταυτότητάς τους με συνέπεια συνεχείς αυξομειώσεις στην κλίμακα ισχύος μεταξύ τους και αποτέλεσμα την ανακατάταξη του συνολικού σκηνικού συσχετισμών.

Ο ανταγωνισμός επεκτείνεται και μέσα στη γεωγραφική και ιστορική Ευρώπη. Τον κερδίζει καθαρά η Γερμανία, με την Αγγλία επίσης να δείχνει ότι μπορεί να κρατήσει τον παραδοσιακό σημαντικό ρόλο της.

Το κέντρο του κόσμου έγινε μια περιφέρεια του Κόσμου. Η μορφή της περιφερειακής συγκρότησης της Ευρώπης είναι ανοικτό θέμα. **Τρία μοντέλα αντιπαλεύουν. Μια καθαρή λύση είναι το Αγγλικό μοντέλο: μια κοινή αγορά με χαλαρή σύνδεση ώστε να μην προκαλούνται και επιτείνονται από τον αναπόφευκτο και αναγκαίο ανταγωνισμό κεντρόφυγες δυνάμεις. Δεύτερη καθαρή λύση είναι το μοντέλο της εκδιπλούμενης Γερμανικής στρατηγικής: μια ευρεία συνύπαρξη κατά το Αγγλικό μοντέλο και ένας ισχυρός πυρήνας των βουλομένων και δυναμένων να σταθούν στον παγκόσμιο ανταγωνισμό κατά το επιτυχημένο παράδειγμα της Γερμανίας. Τρίτη θολή «λύση» είναι η περιφερόμενη ιδεοληψία περί Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: αυτή πάσχει γιατί δεν μπορεί να πει το όνομά της - θέλει να συμπεριφέρονται οι Ευρωπαϊκές χώρες ΩΣ ΕΑΝ υπήρχε ενιαίο Κράτος «Ευρώπη».**

Μεταξύ Αγγλικής και Γερμανικής λύσης υπάρχει δυνατότητα συγκεκριασμού και εκεί τείνουμε: ένα χαλαρό πανευρωπαϊκό πεδίο με μια σκληρή υποομάδα, αλλά και με πρόνοιες ώστε η εξέλιξη των χωρών του πυρήνα να μη θίγει τα συμφέροντα των χωρών της Ένωσης εκτός

πυρήνα. Αυτός είναι ο Αγγλικός όρος για να υπάρξει καν άξια λόγου Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Γερμανία θα κινηθεί προς αυτή τη λογική, με την αντίστοιχη στήριξη της Βρετανίας στις Γερμανικές επιλογές της «πυρηνικής» Ευρώπης.

Το κοινό νόμισμα ήταν μια λάθος στρατηγική της Γαλλίας με στόχο τον έλεγχο της Γερμανίας. Αλλά το Ευρώ ακριβώς εμπέδωσε τον ηγεμονικό ρόλο της Γερμανίας. Κοινό νόμισμα με το βάθος δομών που χαρακτήρισε το Ευρώ και σχεδιασμένο με τις σωστές νομισματικές (και Γερμανικές) αρχές ενισχύει την οικονομία της χώρας με τα καλύτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα στην ανταγωνιστικότητα. Ήταν προβλεπόμενο ότι τα ελλείμματα των καθυστερουσών οικονομιών θα «γίνονται» πλεονάσματα των δυναμικότερων και ανταγωνιστικότερων. Αφού το κοινό νόμισμα δεν είναι νόμισμα ενός κράτους δεν υπάρχει τρόπος και διάθεση ουσιαστικής μεταφοράς προσόδων από τις ισχυρότερες και ισχυροποιούμενες στις ασθενέστερες και εξασθενούσες οικονομικά επικράτειες. Δεδομένου δε ότι δεν υπάρχει και υπέρτερος λόγος Ευρωλατρίας γεωπολιτικός ή πολιτιστικός, η οικονομική αναγκαιότητα επικρατεί. Άρα πάνω από μικροπαραχωρήσεις χωρίς σημαντικό αντίκρισμα και επικοινωνιακά τεχνάσματα χωρίς πραγματική εμβέλεια, δεν υπάρχουν περιθώρια ουσιαστικής ροής πόρων από Βορρά προς Νότο της Ευρώπης στην παρούσα κατάσταση.

Λύσεις σαν το πλάνο Ντράγκι ή τα πακέτα Γιουνκέρ είναι ασκήσεις ματαιότητας των χαμένων. Ξεδοντιάζονται ώστε να είναι ανώδυνα προσχήματα.

Ποσοτική χαλάρωση είναι οικονομική μαλάκυνση. Ο σιδηρούς νόμος της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος είναι αναπόδραστος. Είναι άλλο πράγμα μια ευκαιριακή διαφορική προσαύξηση για ενεργοποίηση αδρανών για οποιοδήποτε λόγο παραγόντων της

οικονομικής δραστηριότητας και τελείως άλλο ο συστηματικός κατακλυσμός της οικονομικής μηχανής με άχρηστο καύσιμο.

Η Ιαπωνία είναι μια textbook περίπτωση που αποδεικνύει την αναποτελεσματικότητα κάθε προσπάθειας χρηματοπιστωτικής λύσης προβλημάτων της πραγματικής οικονομίας.

Οι ΗΠΑ είναι ειδικότατη περίπτωση – ως άξων του παγκόσμιου συστήματος. Μπορεί να κάνει πράγματα, όπως να στέλνει τις Τριήρεις-Ομόλογα προς συλλογή της αμοιβής για τον ηγεμονικό των ρόλο, που κανείς άλλος δεν μπορεί ατιμώρητα. Αλλά και εκεί απλά την άφρονα νομισματική πολιτική θα πληρώσει όλος ο άλλος κόσμος.

Μεγάλες Κεντρικές Τράπεζες ξέχασαν ότι ρόλος τους είναι μόνον η παρακολούθηση των νομισματικών συνθηκών της γενικευμένης ισορροπίας του συστήματος, χωρίς πολιτική, παρεμβατική δράση σε αυτό. Μειώνουν τεχνητά τα επιτόκια και όταν αυτά τα φτάνουν στον παραλογισμό του μηδενικού επιπέδου, συνεχίζουν με την παραφροσύνη της ποσοτικής χαλάρωσης.

Η προκύπτουσα τεράστια χρηματοπιστωτική ανισορροπία προς την πραγματική οικονομία διορθώνεται ιστορικά με μείζονα πόλεμο ή σχεδιασμένο ή έκτακτο μηδενισμό χρεών. Αυτό θα γίνει και τώρα, και οι φρόνιμοι οχυρώνονται έναντι αυτής της αβεβαιότητας. Π.χ. συγκεντρώνοντας χρυσό ή, σε λίγο, προχρεωκοπόντας.

Δεύτερη λοιπόν φωτεινή αλήθεια. Ελλάδα και Γερμανία έχουμε το αυτό συμφέρον: την έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. Για την αναγέννηση της Ελλάδας λοιπόν απαιτείται κατά προτεραιότητα συνεννόηση με τη Γερμανία και την Αγγλία σχετικά με τα οικονομικά Ευρωπαϊκά πράγματα.

Τέλος, για την εξωτερική και αμυντική πολιτική, σύντομα και τομά. Η γεωπολιτική ταυτότητα του χώρου μας ενεργοποιείται στο maximum με

την αποκατάσταση της δυναμικής του περιφερειακού πεδίου: απόλυτη προτεραιότητα. Το οικείο γεωπολιτικό μας πεδίο μεγιστοποιεί τη δυναμική του με τον ιδιαίτερο, ισχυρό και εκλεκτικό συντονισμό του προς το παγκόσμιο πεδίο που έχει άξονα τις ΗΠΑ: απόλυτη προτεραιότητα. Ο χώρος μας χρειάζεται αυτόνομες δημιουργικές σχέσεις προς τον ισχυρό Βορρά (Αγγλία, Γερμανία και Ρωσία) και προς τον Νότο (Μεσογειακό και Μεσανατολικό Ισλάμ): απόλυτη προτεραιότητα.

Τρίτη συνεπώς φωτεινή αλήθεια: ανάγκη άμεσου επαναπροσανατολισμού της γεωστρατηγικής της χώρας. (α) Περιφερειακή συνεργασία, (β) συντονισμός προς τον άξονα του παγκόσμιου συστήματος, (γ) δημιουργικές επιλεκτικές αλλά συνεπείς σχέσεις προς τον Βορρά και Νότο της καθ' ημάς Ανατολής.

Οι τρεις παραπάνω αλήθειες δίνουν αψευδή κριτήρια αξιολόγησης για πολιτικές πράξεις και παραλείψεις στο άμεσο μέλλον. Απαιτούν ενέργειες σαφούς νοηματοδοσίας προς αυτές τις κατευθύνσεις. Πολλά άλλα χρειάζονται στα πλαίσια της ριζοσπαστικής, συνολικής στρατηγικής αναγέννησης της χώρας που έχω επανειλημμένα περιγράψει και αναλύσει. Αλλά τα επισημανθέντα εδώ είναι οι άμεσες προτεραιότητες για να ανακόψουμε την κατρακύλα, να πάρουμε ανάσα και να αρχίσουμε την δουλειά της ανόρθωσης. **Και χρειάζονται άμεσα δείγματα καθαρής γραφής. Κάθε άλλη κίνηση διαφορετικού προσανατολισμού ή αβεβαιότητας είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Και θα είναι μια ακόμη και τελειωτική απογοήτευση του Ελληνικού Λαού από το πολιτικό σύστημα.**

Και να τι εννοώ.

Ο φουνταμενταλιστικός Ευρωπαϊσμός του Καθεστώτος από το 1954 απεδείχθη ολέθριος για την χώρα και τον λαό. Έθρεψε μόνο την

ολιγαρχία υπέρ της οποίας και θεσπίστηκε ως θεμελιώδες στρατηγικό δόγμα. Από Στρατηγικό Δόγμα έγινε Ιδεοληψία. Οι ελίτ της αναξιοκρατίας εγκατέλειψαν και την προηγούμενη σημαία τους για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της ολιγαρχίας: ο ξύλινος εθνικισμός τους θυσιάστηκε εύκολα, γιατί ήταν ψευδεπίγραφος, στον βωμό των χωροδεσποτών τους. Αναίσχυντα ευαγγελίζονται τα φαντάσματα της Ηνωμένης Ευρώπης, την μετατροπή δηλαδή της Ελλάδας σε επαρχία ενός ξένου κράτους. Το ουτοπικό της ιδεοληψίας δεν τους σώζει: προσθέτει απλώς μωρία στην προφανή προδοσία τους. Άλλωστε δεν έχουν άλλη πίστη από την δουλοπαροικία στους κυρίους τους.

Το Καθεστώς ερωτά τις λάθος ερωτήσεις τον Λαό μέσω του θολού πολιτικού συστήματος. Ακόμη και τώρα, στην τερματική κρίση του ΝεοΕλληνικού μορφώματος, σωστές θέσεις ευρίσκονται εγκατεσπαρμένες παντού από την μια ως την άλλη άκρη του παρωχημένου εντόπιου πολιτικού φάσματος ανακατωμένες σε σωρούς απλοϊκών ή ανεδαφικών ή παράλογων ή αταίριαστων ή αντιφατικών ή κατάφωρα ψεύτικων ή παραπλανητικών ή υποκριτικών τοποθετήσεων που βουλιάζουν και αδρανοποιούν το ορθό στο τέλος της σύγχυσης.

Και τι κάνει ο Λαός; Πως αντιμετωπίζει την διανοητική, ηθική, αισθητική και υλική επίθεση η σοφία των μεγάλων Αριθμών;

Θα μιλήσω εδώ μόνο για την εκλογική ετυμηγορία του Λαού. Όχι για την συνολική και σύνθετο στρατηγική του εναντίον της λαίλαπας. Θα αναφερθώ σε κομβικά σημεία της εκλογοδικίας του στην μεταπολίτευση.

Το 1981 ετέθη δημοψηφισμικά η επιλογή μεταξύ της συμμετοχής στον πολιτισμό, την ασφάλεια, τον καθωσπρεπισμό και την ευημερία της Ευρώπης αφ' ενός, της εθνικής ανεξαρτησίας, της ουσιαστικής δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης αφ' ετέρου, μεταξύ υπεύθυνης σοβαρότητας και ελεύθερου αυτοπροσδιορισμού. Και ο Λαός

απεφάνθη συντριπτικά υπέρ της δεύτερης επιλογής που τότε εξέφραζε η «αριστερότερη» παράταξη.

Το 2004 πάλι δημοψηφισμικά έγινε πάλι η ίδια βασικά ερώτηση, με επιτεταμένους τους όρους της. Από την μια μεριά ήταν η ενεργός συμμετοχή στον σκληρό πυρήνα της Ευρώπης, στο κλάμπ των ανεπτυγμένων, στην υπέρτατη καταξίωση, στους κρουνούς πακέτων και επιδοτήσεων, στη χρυσή εποχή των Ολυμπιακών αγώνων, στην πλημμύρα της ευημερίας. Από την άλλη ήταν η φωνή κατά της διαπλοκής και διαφθοράς, η ανάγκη επανίδρυσης του Κράτους, η εξαγγελία απαγκίστρωσης από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της οικονομικής ολιγαρχίας, η απειλή κατά των Νταβατζήδων, η εθνικά ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική. Και ο Λαός πάλι, εν μέσω του μελιού διάλεξε αποφασιστικά να σπάσει την αλυσίδα παραγωγής του στρεφόμενος κατά των κηφήνων. Τώρα μάλιστα την λύση της αξιοπρέπειας αντιπροσώπευε η «δεξιότερη» παράταξη.

Μέσα σε 20 χρόνια ο Λαός διάλεξε την ίδια δύσκολη λύση ενώ του παρουσιαζόταν με το αντίθετο χρώμα τις δυο φορές: πρώτα πράσινο και μετά μπλέ. Δεν τον κορόιδεψαν ούτε με χρώματα ούτε με μπιχλιμπίδια για αγρίους. Ο Λαός μας είναι Ελληνικός και απεφάσισε Ελληνικά.

Και τολμούν οι πίθηκοι του Ευρωπαϊσμού να κατηγορούν τον περιούσιο Ελληνικό Λαό!

Αλλά, φευ, και τις δυο εκείνες φορές οι ελπίδες του λαού διαψεύστηκαν οικτρά. Οι εκλεκτοί του δεν έκαναν αυτό που του υποσχέθηκαν. Όπως προδόθηκε και στις ετυμηγορίες του το 1990 και το 2009 – γιατί οι εντολές του δεν ακολουθήθηκαν αποφασιστικά και ανεπιφύλακτα από τους εντολοδόχους Ηγέτες που επέλεξε, και γιατί αυτοί καταργήθηκαν όντες εν ενεργεία πρωθυπουργοί από το Καθεστώς.

Ο Λαός τώρα δεν εμπιστεύεται κανένα. Για αυτό απέχει σημαντικά στις εκλογές. Και για αυτό εκφράζει μετρημένη επιφύλαξη στην κρίση του. Καινούριες, αλλά όχι εγκάθετες της ολιγαρχίας, πολιτικές ηγεσίες πρέπει να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του με απόλυτη αξιοπιστία στην φωτεινή αλήθεια των λεγομένων τους και στην απαράβατη αντιστοιχία λόγων και πράξεων. Κυρίως να προσέξουν ιδιαίτερα να ρωτούν τον Λαό σε εκλογές και δημοψηφίσματα τις σωστές ερωτήσεις. Ο Λαός ενστικτωδώς καταλαβαίνει την λάθος ερώτηση.

Ο Λαός ακολουθεί ολόψυχα την Ηγεσία που εκφράζει σε ολοκληρωμένη πολιτική πλατφόρμα την Βούλησή του. Θέλει η ενότητα και ο κεντρικός άξονας της λαϊκής βούλησης να αποτελεί την συνεκτική αρχή και την δυναμική ροπή της προτεινόμενης προς έγκριση συνολικής πολιτικής. Την Ηγεσία που τον κοροϊδεύει ρωτώντας τον με κρυφή ατζέντα την φτύνει με χίλιους τρόπους, όχι μόνο στις εκλογές.

Οι καιροί δεν είναι μενετοί.

Τὸ δ' εὖ νικάτω.

Απόστολος Πιερρής

Δωρικές Μελέτες

*Η Ανάδυση της Μορφής
στα Ορειχάλκινα Ειδώλια της Ολυμπίας*

I.

*Προετοιμασία στους Γεωμετρικούς
Χρόνους και στην Μεταβατική Εποχή*

28 Ιανουαρίου 2015

Στην Ολυμπία μια σειρά ορειχάλκινων αγαλματιδίων σηματοδοτεί φανερώτατα τη μετάβαση από τη Γεωμετρική Τεχνουργία στην Αρχαϊκή Αισθητική. Πρόκειται για το καθοριστικό σημείο μορφοποίησης του Δωρικού βιώματος εις Υψηλό Πολιτισμό: ακριβώς για την Ανάδυση της Ελληνικής Μορφής.

Στα ειδώλια της Γεωμετρικής Εποχής η σθεναρή διάθεση απόδοσης της φυσικότητας επικεντρώνεται στην αναπαράσταση του σώματος σε χαρακτηριστική και έντονη κινητικότητα ως επίδειξη ζωντάνιας. Αυτό οδηγεί στη σχετική σμίκρυνση του κορμού έναντι των μακρών και ανοικτών σκελών, των εκτεταμένων, ανυψουμένων ή προεκτεινομένων αγκαληδόν χειρών (E. Kunze, *Bronzestatuetten*, pp. 105 – 142, στο IV. Bericht über die Ausgrabungen in Olympia, 1944, Tafel 32, 1-5). Τα ειδώλια αυτά αντιστοιχούν στην ολοκληρωμένη έκφραση της πλαστικής Γεωμετρικής σύλληψης και χρονολογούνται επομένως μετά τα μέσα της Περιόδου, κατά το τέλος του 9ου αιώνα π.Χ.

Το Γεωμετρικό Πνεύμα εκφράζεται καθαρά στην εικόνα πλαστουργημένη στο πόδι ενός από τους αναθηματικούς γιγάντιους τρίποδες (E. Kunze, *Neue Meisterwerke Griechischer Kunst aus Olympia*, 1948, Fig. 3). Η αναπαραστατική πρωτομετόπη είναι πλήρως ενσωματωμένη στον γεωμετρικό διάκοσμο του ποδός, αποτελεί μια διακοσμητική ιδιαιτερότητα του συνολικού σχεδίου. Στοιχεία της διακόσμησης εισέρχονται στη «μετόπη». Ο ίππος σχεδιάζεται σχηματικά σε προφίλ, όπως σχηματική είναι και η κατ' ενώπιον ανθρώπινη φιγούρα που ίσταται επ' αυτού με υψωμένα χέρια: μια θεία επιφάνεια που δανείζεται τύπους

του Κρητομυκηναϊκού συμβολισμού για να εκφράσει τη νέα Δωρική θρησκευτικότητα. Η διακοσμητική σύνθεση και η παράσταση ανήκουν σε πρωιμότερη φάση της Γεωμετρικής Περιόδου, ενωρίτερα στον 9ο αιώνα.

Προς την πρώτη και παλαιότερη από τις δυο προαναφερθείσες κατηγορίες, γύρω στο μισό του 9ου αι., φαίνεται να ανήκει το ειδώλιο μιας γυναικείας μορφής ιππεύουσας πλάγια με εκτεταμένα αγκαληδόν τα χέρια, καθήμενης μέσα σε σέλα υπερυψωμένη εμπρός και πίσω. Το πρόσωπο φαντάζει πτηνόμορφο (Kunze, *IV Bericht*, Tafel 33 No. 1).

Δύο τυπολογικοί χαρακτήρες της Γεωμετρικής Εποχής είναι η κυριαρχία της ανδρικής μορφής και του ίππου στη μικροπλαστουργία. Αυτή η κυριαρχία απαντάται και στην Ολυμπία, το νέο μεγάλο κοινό κέντρο της Δωρικής περιόδου. Στους Ολυμπιακούς αγώνες εκφράζεται αποκαλυπτικότερα το πνεύμα του Ελληνισμού ως κοινής πολιτισμικής ουσίας. Η γυμναστική και γυμνική αριστεία του σώματος στον αθλητισμό προσφέρεται στους θεούς και κατ' εξοχήν στον θεό που εκφράζει το κύρος και ισχύ της νέας κοσμικής τάξης, τον Ολύμπιο Δία, ως φυσική τελειότητα κοινή θεών και ανθρώπων. Η Ολυμπία, ως επιφάνεια της Δωρικής ουσίας του Ελληνισμού, και η Ελευσίς, ως παρακαταθήκη και κειμήλιο της λατρείας της χθονιότητας και της θρησκευτικότητας του μυστηρίου της γονιμότητας και του θανάτου από τη Μινωμυκηναϊκή πραγματικότητα, - είναι οι δυο μείζονες εστίες θείας επίπνοιας στον κοινό Ελληνισμό. Χαρακτηριστικά και ουσιαστικά σχολιάζει ο Πausanias (V, 10, 1): *πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα ἴδοι τις ἂν ἐν Ἑλλησι, τὰ δὲ καὶ ἀκούσαι θαύματος ἄξια· μάλιστα δὲ τοῖς Ἐλευσῖνι δρωμένοις καὶ ἀγῶνι τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ μέτεστιν ἐκ θεοῦ φροντίδος.*

Η παράδοση απέδιδε την ίδρυση του πρώτου ναού της Ἥρας στην Ολυμπία 8 χρόνια αμέσως μετά την Κάθοδο των Δωριέων και την ανάληψη της βασιλείας στους Ηλείους από τον συγκαταβάντα με

τους Δωριείς ΑιτωλοΗλείο Όξυλο: λέγεται δὲ ὑπὸ Ἡλείων ὡς Σκιλλούντιοι τῶν ἐν τῇ Τριφυλίᾳ πόλεων εἰσιν οἱ κατασκευασάμενοι τὸν ναὸν [sc. τῆς Ἥρας] ὀκτῶ μάλιστα ἔτεσιν ὕστερον ἢ τὴν βασιλείαν τὴν ἐν Ἴηλιδι ἐκτίσαστο Όξυλος [Παυσανίας, V, 16, 1].

Ἡ Ἥρα εἶναι ἡ Ολυμπιοποίηση, δηλαδή ἡ διαμόρφωση κατὰ το Δωρικό βίωμα, τῆς πανάρχαιας Μεγάλῃς Μητρὸς, τῆς Ρέας ὡς συζυγούς τοῦ Κρόνου κατὰ τὴν πρώτη θρησκευτικὴ αποκάλυψη στὴν Πισάτιδα, στὴν εὐφορὴ κυμάτωση τῆς γῆς, πολυῦδάτινη καὶ αλφειούσα ὄνομα καὶ πράγμα (Πῖσα ἀπὸ τῆ ρίζα τοῦ πίνω, πότος, πῖσος το λιβάδι, πίστρα ἢ ποτίστρα). Τῆ Χρυσῆ Ἐποχῇ τοῦ Κρόνου διαδέχτηκε με τὴν Κάθοδο τῶν Δωριέων ἡ Ολύμπια Ἐποχῇ τοῦ Διὸς. Ἡ δυναμερὴ γονιμότητα τῆς χθονιότητος τότε μετασχηματίστηκε στὴ βασιλεία μεγαλειότητα τῆς Ἥρας, καὶ κτίσθηκε ὁ πρώτιστος ναὸς τῆς, στὴ ρίζα τοῦ Κρόνιου λόφου, σε ἀμεση συνάφεια με αὐτόν.

[Για τὸ θέμα οἱ ἐρευνες τοῦ Dörpfeld εναρμονίζονται πρὸς τὶς πηγές καὶ εἶναι ἐπιλεκτικὰ συγκλίνουσες πρὸς τὴν πραγματικὴ ἱστορία τῆς Ολυμπίας καὶ τοῦ Ολυμπιακοῦ πνεύματος τὴν ὁποία ἐκτυλίσσω σε αὐτές τὶς Δωρικὲς Μελέτες. W. Dörpfeld, *Alt-Olympia*, I, II, esp. Band I, Abshnitte VII-IX. Cf. esp. pp. 201 sqq.].

Μία σειρά ἀπὸ ἀγαματίδια ἵππων παρακολουθοῦν παράλληλα τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ἀναπαράστασης. Ἀρχικὰ ὁ λαιμὸς εἶναι ἐμφατικὰ χονδρὸς καὶ ἡ οὐρὰ ἀπνοα ἐκτεταμένη πρὸς τὰ πίσω [*Bericht IV, Tafel 33 No. 1, παράβαλε καὶ τὸν ταύρο στὸ No. 2*] ἢ πέφτει ψόφια πρὸς τὰ κάτω [*Neue Meisterwerke, Fig. 10*], ἐνὼ καὶ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀδροσχηματικὰ κακοφτιαγμένη. Τὸ ὕφος αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν πρώτη ομάδα τῶν ἀνθρώπινων ἐδωλίων με τὴ μικροσωμία, μακροακρία καὶ ἐντονη χειρονομία, τοποθετούμενη περὶ τὸ μέσον τοῦ 9ου αἰῶνα.

Κοντόχοντρος λαιμούς καὶ ἀπόδοση χαρακτηριστικῶν στάσεων τῶν ἀλόγων ἐμφανίζει ἡ ἐπόμενη φάση ἵππειας ἀναπαράστασης

[*Meisterwerke*, Figg. 8 και 9, Bericht IV, Taf. 33 no. 4 και 5)]. Γύρω στα τέλη του 9ου αι., περί το 800 π.Χ., τη μετάβαση από αυτή την τεχνοτροπία στην επόμενη μαρτυρεί το άλογο που στηρίζει τη λαβή τεράστιου τρίποδος, στην αρχή του 8ου αιώνα [*Meisterwerke*, Fig. 7]. Διαφορετική αλλά ισόχρονη και ομόλογο έκφραση παρουσιάζει ο διακοσμητικός ίππος στη λαβή Bericht IV Tafel 37.

Την πιο προχωρημένη ίππειο φιγούρα της Γεωμετρικής αισθητικής αντιπροσωπεύει το άλογο *Meisterwerke*, Fig. 11, με ψηλό και εύγραμμα καμπυλούμενο λαιμό (κατά το άνω του μέρους, ενώ αβέβαιο και θολό σύρεται το κάτω περίγραμμα), καλοσχηματισμένη κεφαλή και στυλιζαρισμένο σώμα, με ουρά που επιχειρεί άτεχνα να δώσει αρμονική ζωντάνια στην κίνησή της. Προς τα μέσα του 8ου αιώνα π.Χ.

Χαρακτηριστικό δείγμα της μέσης και ακμάζουσας Γεωμετρικής αισθητικής στην καθαρότητα του ιδιοχαρακτηρισμού της παρουσιάζει το διπλό άρμα με δυο αναβάτες (Bericht IV, Tafel 34). Η συμπλοκή του γραμμωτού πλαισίου του άρματος και των ανδρικών μορφών (τονισμένα γεννητικά όργανα, αλλά και πλατειά ζώνη) μαρτυρεί γεωμετρική διακόσμηση, όπως και η απόλυτη σχηματοποίηση της κεφαλής (αντίστροφο τρίγωνο με τεράστια εξογκώματα ως αυτιά και μεγάλη μύτη) και τονισμένα (από τη σκληρή δουλειά ή γύμναση) στήθη. Στοιχειώδης σχηματοποίηση και ρεαλιστικά χαρακτηριστικά (ο τρόπος που κρατά τα ηνία η μια φιγούρα ενώ με το άλλο χέρι αρπάζει γερά το πλαίσιο του άρματος) πάνε μαζί. Το όλο μάλλον υποβάλλει πολεμικό άρμα με ηνίοχο και επιβάτη οπλίτη. Αρχή του 8ου αιώνα π.Χ.

Η διαφορά του προηγούμενου άρματος με τις δυο φιγούρες από το άρμα με τον ηνίοχο Bericht IV, Tafel 35 είναι σαφής. Η σχηματοποίηση άρματος και σώματος έχει προχωρήσει στο στάδιο ακριβώς προ της Μορφής. Το πρόσωπο έχει διαμορφωθεί με βασικές αρμονικές αναλογίες, ενώ και το γενικό περίγραμμά του σύρει μια όμορφη ωοειδή καμπύλη. Το

προφίλ έχει σχεδόν την κλασσική συνέχεια μετώπου-στόματος με μικρή πρόταση της μύτης, αν και με κάπως μεγάλο πηγούνι. Τα αυτιά σχηματοποιημένα στο προφίλ, αλλά συμμαζεμένα στην όψη. Η στάση και ιδίως κλίση του σώματος έχουν την πρόγευση της δυναμικής ηρεμίας της κλασσικής Μορφής. Η δόμηση του σώματος αναδεικνύει την τεκτονική της διάπλασης έντονα γυμνασμένου, πολυαθλητικού νεαρού πολεμιστή, με τις πλατιές πλάτες, τους σφαιρωμένους γλουτούς και τις ισχυρές κνήμες. Η τεκτονική, με την έντονα διαρθρωμένη μυώδη κατασκευή, τη διαγραμμάτωση και σαφή περιγραφή των μελών ως ανεπτυγμένων μυικών όγκων, προϊδεάζει την καθαρά Δωρική Πελοποννησιακή γλυπτική των αρχαϊκών και κλασσικών χρόνων. Ο Ηνίοχος εδώ είναι ο πρόδρομος του Κλέοβι και Βίτωνα των Δελφών.

Τα ίδια χαρακτηριστικά σχηματοποίησης μεταβαίνουσας εις αρμονία Μορφής βάσει της ποιότητας γράμμωσης (π.χ. στην εξωτερική καμπύλη του άρματος) και διάρθρωσης (αναλογίες του εμπρόσθιου τριγώνου) τηρούνται και στη δόμηση του άρματος, του οποίου επίσης οι αναλογίες προς το σώμα του ηνίοχου είναι αρμονικές. **Το αριστούργημα αυτό χρονολογείται αμέσως πριν την ανάδυση της Μορφής και τη μετάβαση στο Αρχαϊκό πνεύμα, μέσα, ή στο τρίτο τέταρτο, του 8ου αιώνα π.Χ.** Πλατειά ζώνη συνέχει τη μέση του κορμού, ενώ φαίνεται να συγκρατείται αιδιοιθύλαξ από αυτήν. Η πλήρης γύμνωση δεν έχει ακόμη εδραιωθεί.

Ο ίππος της υστερογεωμετρικής περιόδου που προανέφερα (*Meisterwerke* Fig. 11) συνδυαζόταν με τον πολεμιστή *Meisterwerke* Figg. 12-13 = Bericht IV Tafel 36 No. 3. [Για τον συνδυασμό των δυο μορφών στη διακόσμηση λαβής τρίποδος v. *Meisterwerke*, απέναντι από τη σελ. 8]. Κοινή στις δυο φιγούρες νεαρού και αλόγου είναι η μικροσωμία και μεγαλοακρία προς τονισμό της κινητικότητας και ζωντανίας της αναπαράστασης. Υποδηλώνεται η ανάδυση της Μορφής σε αυτήν την

περίπτωση με την ενιαία περιγραμματοειδή καμπύλη, όχι με την ισχυρή διάρθρωση των μελών του όλου όπως στην προηγούμενη περίπτωση του Ηνίοχου. Η κεφαλή έχει τη γεωμετρική απλοποιημένη μορφή με το χαρακτηριστικό έξαρμα της μύτης, που υπενθυμίζει μακρινά Κυκλαδικά πρότυπα. Προς το μέσον του 8ου π.Χ. αιώνα, όπως καθορίστηκε και από την εξέταση του ίππου. Οι πόδες έχουν ενωθεί κατά μήκος των μηρών: είναι η προαρχή της Αρχαϊκής δοκοειδούς Μορφής, της συνείλησης του όλου των μελών σε ένα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο με τη συνολική διάρθρωση στην επιφάνεια. [Δείτε τη σχετική μελέτη μου επ' αυτού].

Λίγο προηγούμενη έκδοση του νεαρού πολεμιστή βρίσκουμε στο Bericht IV, Tafel 36, No. 2. Η στάση είναι επακριβώς η αυτή: κρατούσε δόρυ στη δεξιά και ασπίδα στην αριστερά. Το πρόσωπο είναι πιο διαμορφωμένο, ο λαιμός λιγότερο ψηλός από τον προηγούμενο, μια ελαφρώς μεγαλύτερη γενική προσέγγιση στη ρεαλιστικότητα – όλα δείχνουν προς μικρότερη απόσταση από την καθαρότητα της γεωμετρικής ακμής. Το ίδιο, και σχεδόν πάνω στην ακμή, ισχύει με τον ακόμη προγενέστερο πολεμιστή Bericht IV, Tafel 36, No. 1. Εδώ πια συναντούμε την πρώτη απομάκρυνση από το καθαρό Γεωμετρικό πνεύμα – η ρεαλιστική διάθεση, με την έννοια και τροπικότητα της Γεωμετρικής πεμπουσίας, είναι εκδηλότερη ενώ η σχηματοποίηση του σώματος μέσω κυρίως της ενιαίας γραμμής περιγραφής του έχει ήδη προχωρήσει στην οδό προς τα αμέσως προαναφερθέντα ειδώλια. Εδώ το δεξί χέρι με το δόρυ είναι κοντύτερα στο πρόσωπο, ενώ ταυτόχρονα το αριστερό με την ασπίδα είναι πιο πίσω και πάλι πλησιέστερα στον γλουτό από ότι στα μεταγενέστερα της σειράς No. 2 και 3. Ευγλωττότερα έτσι σημαίνεται η κινητικότητα του πολεμιστή, ο σύντομος βηματισμός του προς τα εμπρός. Είναι σαν να τον βλέπουμε να βαίνει αποφασιστικά και ρυθμικά στην γραμμή της οπλικής φάλαγγας προς την μάχη. Αντιθέτως, στα αγαλματίδια No. 2 και 3 αρχίζει (περισσότερο στο No. 3) να υπερισχύει

ένας προιδεασμός έμφασης στην μορφή της ουσιαστικότητας απέναντι στον ρεαλισμό της φυσικότητας. Και έτσι πιο ρεαλιστικά είναι τα προγενέστερα.

Η χρονολόγηση λοιπόν προκύπτει περί το 800 π.Χ. για τον νεαρό πολεμιστή Tafel 36 No. 1 [όμοιος με το σωζόμενο άνω κορμό, κεφαλή και χέρι Olympia IV Taf. 16, 245 = IV Bericht, Abb. 92, p. 115], πρώτο ήμισυ του 8ου αιώνα για τον No. 2, γύρω στα μέσα του 8ου αιώνα για τον No. 3.

Ο πρωτογονικός ρεαλισμός της Γεωμετρικής πλαστικής αρχίζει μετά την ακμή του πνεύματος της Εποχής να οδεύει προς τη μορφοποίηση του σύνθετου σχήματος της φανέρωσής του ήδη εξ ύπαρχής με δύο έντονα διακριτούς τρόπους. Μια εξέλιξη βασίζεται στην ισχυρή διάρθρωση των μελών, τονιζομένης μεν της καθ' εαυτής χωριστής ανάπτυξής τους, συνερχομένων δε όμως των καθ' έκαστον μερών σε δομημένη σύνθεση ολοκλήρωσης, επιτυγχανόμενης με τον εναρμονισμό τους κατά αναλογίες και συμ-μετρίας. Παράδειγμα αυτής της κατεύθυνσης έστω ο Ηνίοχος του Bericht IV, Tafel 35. Ο εναλλακτικός τρόπος μορφοποίησης χαρακτηρίζεται από τη συμπερίληψη της πλαστικής παράστασης μέσα στο γλαφυρό πέρας μιας συνεκτικής ρέουσας γραμμής περιγραφής της, από ένα περίγραμμα ενιαίο και δυνατό, από ένα περιγραμματοικό ρυθμό περιορισμού και συνοχής της. Εδώ παράδειγμα έχουμε στο Bericht IV, Tafel 36, No. 3 = Meisterwerke, Figg. 12-13. Οι δύο τροπικότητες μορφοποίησης θα οδηγήσουν εν καιρώ αντιστοίχως στο Δωρικό και Ιωνικό ύφος αρχαϊκής μνημειακής γλυπτικής.

Μια εξαιρετικής τέχνης «μετόπη» στον έξοχα γεωμετρικά διακοσμημένο σωζόμενο πόδα ενός τρίποδος παρίσταται στο Meisterwerke Figg. 4 και 5. Δυο νεαροί, γυμνοί, παλεύουν για έναν τρίποδα, ο δεξιός με περικεφαλαία πολεμιστού (Ηρακλής), ο αριστερός φορώντας ιδιαίτερη

περικεφαλαία με τρυφάλεια (Απόλλων). Είναι ο αγώνας για τον Δελφικό τρίποδα, πρώτη εμφάνιση θέματος αγαπητού ιδίως από τον 6ο αιώνα.

Τα σώματα υπακούουν ταυτόχρονα και στις δύο λογικές μορφοποίησης που προανέφερα και έχω επισταμένως αναλύσει σε άλλη πραγματεία. Η διάρθρωση των μελών στην κεχωρισμένη, συναρμονισμένη υπόστασή τους, υποδηλώνεται με σαφήνεια αν και στη γενική δόμηση μόνον λόγω του μικροτεχνικού χαρακτήρα της σύνθεσης, ενώ επίσης η ενότητα του όλου περιγράφεται και συνέχεια από ισχυρή γραμμή συνεχούς γραμμικού πέρατος. Σε άλλη «μετόπη» κάτωθεν δύο βρυχώμενοι ορθοποδούντες λέοντες συμπλέκονται σε εραλδική συμμετρία με χαρακτηριστικό Γεωμετρικό ρεαλισμό. Τα κορμιά τους είναι λαγυρά και ελαστικά, τα κεφάλια τους φοβερά και πελώρια, με την ίδια χαρακτηριστική τεκτονική ποιότητα όπως και οι ανδρικές φιγούρες, με έμφαση στην περιγραμματική συμπερίληψη και καθ-ορισμό. Η φυσικότητα της αγωνιστικής πάλης στη στάση των λεόντων είναι εξέχουσα, όπως και εντελέστερα στη σωματική διά-θεση των νεαρών. Πρόκειται συνολικά και αναπαραστατικά για ένα αριστούργημα του δεύτερου μισού του 8ου αιώνα.

Μια σειρά από αγαλματίδια στην Ολυμπία σηματοδοτούν τη μεγάλη Τροπή: την ανάδυση της Μορφής ως έκφρασης πολιτισμικού Ελληνισμού. Το πρώτο χρονολογικά είναι ο πολεμιστής (τυπολογικά ίδια στάση με τους προηγούμενους) Bericht IV, Tafeln 38 και 39 = Meisterwerke Figg. 14-15.

ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Την Πέμπτη 29 Ιανουαρίου, στις 8.30 το βράδυ, συνεχίζουμε τα σεμινάρια του φετινού μας Κύκλου για το Νόημα της Ιστορίας.

Την προηγούμενη και προεκλογική Πέμπτη ασχοληθήκαμε με την επικαιρική πραγματικότητα ως παράδειγμα μελέτης του γίνεσθαι υπό το φως του Είναι, χρονικών γεγονότων και εξελίξεων με την νοηματοδοσία της αιωνιότητας. Διακρίναμε τα τρία νήματα στην ύφανση του πέπλου του παρόντος στην χώρα μας, το ΝεοΕλληνικό, το Ευρωπαϊκό και το Παγκόσμιο.

Θα αφιερώσω το πρώτο μέρος και αυτής της συνάντησής μας στα μετεκλογικά. Θα αναλύσω την ετυμηγορία του Λαού, και την διαμορφούμενη πορεία της χώρας μέσα στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών και Διεθνών εξελίξεων.

Στο κύριο μέρος του σεμιναρίου θα συνδιαπραγματευθώ την θεματική της προηγούμενης και αυτής της Πέμπτης κατά το πρόγραμμα για το Κέντρο και τον Ρυθμό της Ιστορίας.

Οι καθοδηγητικοί τίτλοι είναι:

Ομφαλός:

Η Εστία του Κόσμου και το Κέντρο της Ιστορίας.

Και:

*Ο Θεμελιώδης Ρυθμός της Ιστορίας:
Παλίρροια και Άμπωτις Πολιτισμού.*

Τα Σεμινάρια γίνονται στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου
Λόγου και Τέχνης , Πλατεία Γεωργίου Α΄, 2^{ος} όροφος.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.